

PYHÄ TILA

Alustus johtamisen päivillä 5.9.2019
Simo Peura

PYHÄ TILA – MITÄ SE ON?

- mitä tulee mieleen ensimmäiseksi sanoista ”pyhä tila”? – mietitään hetki hiljaa
- kirjoita ylös kolme sanaa
- ”Luopukaa kaikista toiminnan kannalta tarpeettomista tiloista! - kirkot meille jäävät kaikissa tapauksissa, niistä luovutaan viimeiseksi
- missä menemme kirkkotilojen kanssa vuonna 2030, entä 2040?

EI MIKÄ TAHANSA RAKENNUS

- Kirkkotilan rakentamisella erityinen merkitys: into rakentaa uutta, pysyvä jälki
- Pihtipudas, Uurainen, Laukaa, Vähäkyrö, Laihia, Petäjävesi, Teuva...
- vain yksi uusi kirkko vihitty: Kuokkala
- kun kirkko palaa..., entä homeen tuhoama?
- riittää, että kirkko on olemassa – vaikka en kävisikään sanan kuulossa
- tiekirkkojen suosio jatkuu
- saksalainen tulevaisuus: EKM 800.000 jäsentä, 4000 kirkkoa

YHTEINEN LÄHTÖKOHTA

- synagogasta / Jerusalemin temppelistä kehittyi kirkko
- Salomo: ”Mutta asuisiko Jumala maan päällä? Taivasten taivaatkaan eivät ole sinulle kyllin avarat – miten sitten tämä temppeli, jonka olen rakentanut. - - - Pidä päivin ja öin silmissäsi tämä temppeli, paikka, jossa olen sanonut nimesi asuvan. Kuule, mitä palvelijasi tähän paikkaan kääntyneenä rukoilee.” (1. Kun. 8:27-30)
- ”Minä rakastan temppeliäsi ja paikkaa, jossa sinun kirkkautesi asuu.” (Ps. 26:8, saksannos)
- kristinuskon tuoma uusi:
 - ei yksi ainutkertainen Jumalan kirkkauden asuinsija
 - kristinuskko ei katso Jerusalemiin vaan itään: kohti nousevaa aurinkoa, se toisen auringon eli ylösnousseen Kristuksen vertauskuva
 - itäseinälle alttari: esirippu revennyt, voimme katsoa tulevaan, jo nyt osallisuus pääsiäiseen ehtoollisen vietossa
- kirkkojen tulkinnat kirkkotilasta alkavat erota

MILTÄ KIRKKOTILA NÄYTTÄÄ EKUMEENISESTA NÄKÖKULMASTA?

- ortodokseilla vahva pyhä tila
 - tilan käyttö rajoitettu: vain papisto voi mennä ikonostaasin taakse pyhimpään
 - ikonien kunnioitus
 - ristinmerkin aktiivinen käyttö
 - tilan muunneltavuus: ei kiinteitä istuimia, liikkuminen; liturgia toimitetaan kansan keskeltä
- katolisilla vahva pyhä tila, vaikka läntinen traditio
 - reliikit
 - pyhitettyjen ehtoollisaineiden palvonta
 - liturgi lähestyy alttaria kunnioittaen
 - seurakuntalainen polvistuu tullen menen ja tekee ristinmerkin

PROTESTANTISMIN OHUUS (Wolfgang Huber)

- esim. neuvottelut ortodoksien kanssa
- reliikit ja pyhitetyt ehtoollisaineet eivät tee tilaa sakraaliksi
- Jumalan läsnäolo kaikkialla luodussa – ”kirkot eivät ole rajattuja pyhiä paikkoja”
- Lutheriin vetoaminen: ”Missä Jumala puhuu, siellä hän asuu. Missä sana kuuluu, siellä on Jumala, siellä on hänen talonsa, ja kun hän lakkaa puhumasta, niin missään ei myöskään ole hänen taloaan. ... Meidän rakas Herramme itse puhuu meidän kanssamme pyhän sanansa kautta, ja me vuorostamme puhumme hänen kanssaan rukouksen ja ylistyksen kautta.” (Torgaun linnankirkon vihkiäisissä 1544)
- tila rohkaisee ja helpottaa ihmisen kohtaamista pyhän kanssa
- vastaanotto: tilaa ja riittejä tarvitaan, koska olemme ruumiillisia olentoja emmekä vain sisäisiä ihmisiä

KIRKKO ON VIHITTÄVÄ KÄYTTÖÖN

- tarkka ohjeistus: sunnuntaina tai pyhänä, piispa toimittaa, ristikulku, mukana liturgiset esineet, urkujen käyttö,
- johdanto: ”Kirkko erotetaan seurakunnan jumalanpalveluspaikaksi ja pyhitetään Jumalan sanalla ja rukouksella.”
- kohdistuu seurakuntaan, kastemaljaan, saarnatuoliin/lukupulpettiin, alttariin ja ehtoolliseen, musiikki ja urut, kirkonkellot
- vihkimisrukous: ”Siunatkoon... tämän kirkon... ja olkoon tämä kirkko pyhitetty *Jumalan huoneeksi* (domus dei) ja seurakunnan *kodiksi* (domus ecclesiae)”
- vihkimisrukouksen jatko: Jumala asuu valossa, lupaus läsnäolosta, johdata luoksesi taivaan kirkkauteen
- käyttö vain ”kirkon pyhyteen soveltuvaan tarkoitukseen”
- funktionaalinen tulkinta ei riitä? – vrt. virka
- pyhittäminen tarvitaan myös korjauksen jälkeen

KIRKON DESAKRALISAATIO

- tulee yleistymään
- esimerkkejä:
 - Konnunsuon vankilan kirkko: rukoushetki, päätösvirren aikana krusifiksi seinältä ja alttari ym. tyhjäksi, ristikulkueessa ulos
 - Kirkkohallituksen kappeli Satamakadulla: viikkomessu, päätösvirren aikana alttari riisutaan, ristikulkueessa laulaen poistutaan
 - Keljon kirkko Jyväskylässä: messu, juhla jossa YS muisteli; oliko vihitty kirkoksi?
 - Vaasan Suvilahden srk-koti: viikkomessu, Herran siunauksen jälkeen alttarin riisuminen, lähettäminen, poistuminen ristikulkueessa laulaen
- desakralisaatio osoittaa, että kirkko on pyhitetty tila myös jumalanpalveluksen vieton ulkopuolilla
- jotain ”sakramentaalista”

KIRKKOJEN KORJAUS

- kirkon kunnostus mietittävä vahvemmin toimivuuden näkökulmasta: museovirasto?
- kirkon muuntaminen monikäyttötilaksi? kahvinurkkaus, morsiushuone, lasten huone, wc?
- kiinteistä penkeistä luopuminen kokonaan tai osaksi: sijaan irtotuolit? - rajat
- alttari:
 - kunnollinen alttaripöytä
 - versus populum jp-uudistuksen jälkeen: koko srk toimittamisen subjekti
 - pappi kasvokkain: vuorovaikutus vahvempaa
 - alttarin pysyvyys: alttarikaiteen sisäpuolelle ei "mennä", vrt. alttaritaulu
 - alttari on kirkkotilan keskus ja sydän
- jos kirkkotilan teologia sisäistetään ja kokonaiskuva hahmotetaan, voidaan muutoksia tehdä turvallisesti

ALTTARIN PAIKKA JA KÄYTTÖ

- Ratzingerin vastaväite versus populumia kohtaan: papin kääntymisen kansaan päin (selin itään) tekee seurakunnasta itseensä sulkeutuneen piirin
- ongelma: pappi ja seurakunta eivät yhdessä katso Kristukseen
- risti sijoitettava keskelle alttaria, jotta ydin säilyy
- Carl Henrik Martling: alttaria ei pidä yli kuormittaa (ens. vuosituhannen aikana ei edes kukkia eikä kynttilöitä)
- alttari odottaa pyhän aterian kattamista

SINUN KYSYMYKSESI

Otettiinko sinun kolme sanaasi tarkasteluun?

Kirkkohallituksesta tulossa julkaisu *Saman katon alla*.